Y Comisiwn Etholiadol

Golwg Gyffredinol

Golwg gyffredinol ar ymgyrchoedd di-blaid

Mae'r ddogfen hon yn rhoi golwg gyffredinol ar yr hyn yw ymgyrchydd di-blaid a phryd y bydd raid i chi ddilyn y rheolau.

Cynnwys:

Cyflwyniad

Beth sy'n cael ei gynnwys yn y rheolau

Y cyfnod a reoleiddir

Sut i ymgeisio i fod yn drydydd parti cydnabyddedig

Cyfnodau a reoleiddir a chyfyngiadau gwariant

Beth i'w wneud ar ôl cofrestru

Termau ac ymadroddion a ddefnyddir gennym

Rydym yn defnyddio '**rhaid**' pan fyddwn yn cyfeirio at ofyn cyfreithiol neu reoleiddiol penodol. Rydym yn defnyddio '**dylech**' ar gyfer eitemau yr ydym yn ystyried eu bod yn arfer da, ond nad ydynt yn ofynion cyfreithiol.

Nid oes raid i chi ddilyn y cyfarwyddyd hwn, ond os gwnewch hynny, byddwch, fel arfer, yn gwneud digon i gydymffurfio â'r gyfraith.

Ein hymagwedd at orfodi

Os na fyddwch yn cydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol neu reoleiddiol fe allwch chi a'ch sefydliad fod yn ddarostyngedig i gosbau sifil neu droseddol. Gallwch gael rhagor o wybodaeth am ymagwedd y Comisiwn at orfodi yn www.electoralcommission.org.uk/party-finance/enforcement.

Golwg gyffredinol ar ymgyrchoedd di-blaid

Ar gyfer pwy y mae'r ddogfen hon:

Ymgyrchwyr di-blaid sy'n cymryd rhan mewn ymgyrchu etholiadol.

Mae'r ddogfen yn trafod:

- Y mathau o ymgyrchoedd di-blaid
- Pwy sy'n rheoleiddio ymgyrchoedd
- Beth sy'n cael ei gynnwys yn y rheolau
- Y cyfnod a reoleiddir, cyfyngiadau gwariant a therfynau amser i adrodd yn ôl
- Pryd fydd angen i chi gofrestru fel trydydd parti cydnabyddedig
- Sut i wneud cais i ddod yn drydydd parti cydnabyddedig
- Beth fydd arnoch angen ei wneud ar ôl cofrestru

Dogfennau cysylltiedig:

- Cyflwyniad i ymgyrchwyr di-blaid
- Golwg gyffredinol ar ddeunydd ymgyrchu di-blaid
- Sefyllfaoedd a gweithdrefnau: Digwyddiadau hysting

2

Ffurflenni ac esboniadau ar refferenda

- TP1: Hysbysiad o statws trydydd parti cydnabyddedig

Papurau arbenigol

- Rhannu gwariant

Crynodeb

Yn rhinwedd bod yn ymgyrchydd di-blaid, efallai y bydd raid i chi gydymffurfio â'r rheolau ar ymgyrchu yn Neddf Pleidiau Gwleidyddol a Refferenda 2000 (PPERA).

Mae'r cyflwyniad hwn yn rhoi amlinelliad sylfaenol i chi o beth yw ymgyrchydd di-blaid, pryd y bydd raid i chi gydymffurfio â PPERA a ble y gallwch chi ddod o hyd i ragor o wybodaeth.

4

Cyflwyniad

Unigolion neu sefydliadau sy'n ymgyrchu mewn etholiadau yw ymgyrchwyr di-blaid, ond nad ydynt yn sefyll fel pleidiau gwleidyddol neu ymgeiswyr. Yn y gyfraith etholiadol, rydym hefyd yn galw'r unigolion neu sefydliadau yma yn 'drydydd parti'.

Efallai y byddwch am ymgyrchu ar faterion penodol, neu dros neu yn erbyn pleidiau neu ymgeiswyr penodol.

Y mathau o ymgyrch ddi-blaid

Mae dau fath o ymgyrch ddi-blaid. Sef:

- Ymgyrchoedd lleol – ymgyrchoedd di-blaid dros neu yn erbyn un neu fwy o ymgeiswyr mewn etholaeth, ward neu ardal etholiadol arall.
- Ymgyrchoedd cyffredinol – ymgyrchoedd di-blaid dros neu yn erbyn plaid wleidyddol, polisi, pwnc penodol neu fath arbennig o ymgeisydd.

Mae rheolau gwahanol yn berthnasol i'r ddau fath yma o ymgyrch ddi-blaid.

Pwy sy'n rheoleiddio **ymgyrchoedd?**

Ymgyrchoedd lleol

Os byddwch yn ymgyrchu dros neu yn erbyn un neu fwy o ymgeiswyr mewn ward neu etholaeth benodol, rydych yn cael eich rheoleiddio dan Adran 75 o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 (RPA), neu ddeddfwriaeth gyfatebol yn yr Alban, Cymru a Gogledd Iwerddon.

Nid ydym yn rheoleiddio ymgyrchoedd lleol, felly mae'r rheolau hynny tu hwnt i gwmpas ein cyfarwyddyd. Ond, fe welwch olwg gyffredinol gryno ar reolau ymgyrchu lleol yn yr adran nesaf.

Ymgyrchoedd cyffredinol

Dan PPERA, mae ymgyrchoedd cyffredinol yn cael eu rheoleiddio gennym ni, Y Comisiwn Etholiadol.

Os byddwch yn ymgyrchu dros neu yn erbyn pleidiau gwleidyddol, polisïau, problemau penodol neu fathau o ymgeiswyr efallai y bydd angen i chi gofrestru â ni a dilyn y rheolau a'r gofynion adrodd yn ôl ar wariant ar ymgyrch a rhoddion.

Beth sy’n cael eu cynnwys dan y rheolau?

Ymgyrchoedd lleol

Mae cyfyngiadau ar faint y gallwch chi ei wario ar ymgyrchu dros neu yn erbyn ymgeiswyr penodol mewn ward, etholaeth neu ardal leol. Mae’r cyfyngiadau yma yn wahanol, gan ddibynnu ar y math o etholiad.

Mae’r cyfyngiadau yma ar wariant yn cynnwys y rhan fwyaf o weithgareddau ymgyrchu, gan gynnwys taflenni, cyfarfodydd a gwefannau.

Pwysig

Mae ymgyrchoedd lleol tu hwnt i gwmpas ein cyfarwyddyd.

Dylai unrhyw gwynion am ymgyrchoedd lleol gael eu cyflwyno i’r heddlu.

Ar gyfer etholiad cyffredinol y Deyrnas Unedig

Ar gyfer etholiad cyffredinol y Deyrnas Unedig, y cyfyngiad gwariant ar eich ymgyrch yw £500. Mae’r cyfyngiad hwn yn berthnasol o’r dyddiad y mae’r Senedd yn cael ei diddymu.

Ar gyfer etholiad llywodraeth leol

Ar gyfer etholiad llywodraeth leol, y cyfyngiad gwariant ar eich ymgyrch yw £50, a £0.05p am bob etholwr ar gofrestr etholwyr y ward.

Er enghraifft:

Os bydd 1,000 o bobl ar gofrestr etholwyr y ward, gallwch wario £55. Dyma sut y cyfrifir y swm hwn:

1. Darganfyddwch y cyfyngiad gwariant	£50
2. Cyfrifwch nifer yr etholwyr x £0.05p	1,000 x £0.05p = £5
3. Ychwanegwch at ei gilydd i gael y cyfanswm gwariant	£50 + £5 = £55

Mae’r cyfyngiad hwn yn berthnasol o’r dyddiad y daeth yr unigolyn yr ydych yn ymgyrchu drosto neu yn ei erbyn yn ymgeisydd.

Gallwch gael rhagor o wybodaeth am pryd y bydd pobl yn dod yn ymgeiswyr yn ein cyfarwyddyd i ymgeiswyr ac asiantau.

Ymgyrchoedd cyffredinol

Dan PPERA, mae rheolau yn berthnasol i ddeunydd etholiad (taflenni, hysbysebion a gwefannau a'u tebyg) sydd:

- yn ymddangos fel petaent wedi eu bwriadu i ymgyrchu dros neu yn erbyn, neu wella sefyllfa pleidiau gwleidyddol penodol, pleidiau neu ymgeiswyr sy'n cefnogi polisïau neu faterion penodol, neu fathau o ymgeiswyr; a
- sydd ar gael i'r cyhoedd.

Gallwch gael rhagor o wybodaeth am yr hyn sy'n cyfrif fel 'deunydd etholiad' yn ein Golwg gyffredinol ar ddeunydd ymgyrchu di-blaid.

Os byddwch yn cynhyrchu'r math hwn o ddeunydd ymgyrchu, gallwch wario hyd at £10,000 yn Lloegr neu £5,000 yn yr Alban, Cymru neu Ogledd Iwerddon oni bai eich bod yn cofrestru â ni. Os byddwch am wario mwy na'r symiau hyn, bydd arnoch angen cofrestru â ni a dod yn drydydd parti cydnabyddedig.

Gallwch gael rhagor o wybodaeth am gofrestru â ni ar dudalen 10 o'r cyfarwyddyd hwn.

Ymgyrchoedd ar y cyd gydag ymgyrchwyr di-blaid eraill

Os byddwch yn gweithio gydag ymgyrchwyr di-blaid eraill ar ymgyrch ar y cyd, bydd yr holl gostau y byddwch yn eu tynnu rhyngoch yn cyfrif ar wahân yn erbyn eich cyfyngiad chi a chyfyngiadau'r ymgyrchwyr eraill.

Er enghraifft:

Rydych chi ac ymgyrchydd arall yn cytuno i wario £8,000 ar ymgyrch ar y cyd. Felly, y cyfanswm ar gyfer yr ymgyrch ar y cyd yw £16,000.

Bydd raid i'r ddau ohonoch gofnodi gwariant ar ymgyrch ar y cyd o £16,000.

Gan fod cost yr ymgyrch ar y cyd yn golygu y bydd eich gwariant yn codi uwch ben £10,000, bydd raid i chi a'r ymgyrchydd arall gofrestru â ni yn unigol.

Gweithio gyda phlaid neu ymgeisydd

Gallwch hefyd fod yn gweithio gyda phlaid wleidyddol neu ymgeisydd. Os byddwch, gall hyn effeithio ar y gwariant ar eich ymgyrch.

Dylech ddarllen Golwg gyffredinol ar ddeunydd ymgyrchu di-blaid am ragor o wybodaeth.

Defnyddio gwasgnod

Beth yw gwasgnod?

Ychwanegir gwasgnod at ddeunydd ymgyrch i ddangos pwy sy'n gyfrifol am ei gynhyrchu. Mae'n helpu i sicrhau bod tryloywder am bwy sy'n ymgyrchu mewn refferendwm.

Dylai unrhyw gŵyn am dorri'r rheolau gwasgnod gael ei chyflwyno i'r heddlu.

Gwasanaeth Erlyn y Goron sy'n gwneud y penderfyniadau terfynol ar erlyn.

Ond, ni fyddwn fel arfer yn ystyried atgyfeirio achosion pan fydd yn amlwg pwy sy'n gyfrifol am ei gynhyrchu.

Beth fydd arnoch angen ei gynnwys?

Ar ddeunydd printiedig fel taflenni a phosteri, rhaid i chi gynnwys enw a chyfeiriad:

- yr argraffydd
- yr hyrwyddwr

Yr hyrwyddwr yw'r unigolyn sydd wedi caniatáu i'r deunydd gael ei argraffu. Os byddwch chi wedi cofrestru â ni fel ymgyrchydd di-blaid, yr unigolyn yr hysbyswyd ni mai ef neu hi yw'r 'unigolyn cyfrifol' fydd hwn, neu rywun sydd wedi cael ei ganiatâd ef neu hi i dynnu'r gwariant.

Os bydd yr hyrwyddwr yn gweithredu ar ran grŵp neu sefydliad, rhaid i chi hefyd gynnwys enw a chyfeiriad y grŵp neu sefydliad.

Gallwch ddefnyddio cyfeiriad cartref neu gyfeiriad swyddfa.

Os byddwch yn rhoi hysbyseb mewn papur newydd, nid oes raid i'ch hysbyseb gynnwys manylion yr argraffydd.

Enghraifft o wasgnod

Dylai gwasgnod safonol edrych fel hyn:

> Argraffwyd gan Armadillo Printing Ltd, 20 Barry Avenue, Leeds. Hyrwyddwyd gan J Smith ar ran y Grŵp Ymgyrchu, y ddau o 110 Stryd Fawr, Stafford.

Ble ddylech chi roi'r gwasgnod?

Os mai un ochr sydd i'ch deunydd – fel poster ar gyfer ffenestr – rhaid i chi roi'r gwasgnod ar wyneb y ddogfen.

Os oes mwy nag un ochr, rhaid i chi ei roi ar y dudalen gyntaf neu'r olaf.

Gwefannau a deunydd electronig arall

Dylech hefyd roi gwasgnod ar ddeunydd electronig, fel gwefannau ac e-bost. Dylai'r gwasgnod gynnwys enw a chyfeiriad yr hyrwyddwr a'r sefydliad y mae wedi cael ei gynhyrchu ar ei ran.

Y cyfnod a reoleiddir

Beth yw'r 'cyfnod a reoleiddir'?

Yn y cyfnod cyn etholiad, mae 'cyfnod a reoleiddir' penodol. Yn ystod y cyfnod hwn, mae'r cyfyngiadau gwariant a rheolau ymgyrchoedd yn berthnasol.

Mae cyfnodau a reoleiddir yn berthnasol mewn etholiadau i:

- Senedd Ewrop
- Senedd y Deyrnas Unedig
- Senedd yr Alban
- Cynulliad Cenedlaethol Cymru
- Cynulliad Gogledd Iwerddon

Dim ond pan fydd yr etholiad yn disgyn o fewn y cyfnod a reoleiddir ar gyfer un o'r etholiadau a restrir ar y chwith y bydd gwariant ar etholiadau awdurdod lleol yn dod dan y rheolau ar gyfer ymgyrchoedd cyffredinol.

Pa mor hir yw'r cyfnodau a reoleiddir?

Fel arfer mae gan etholiadau cyffredinol yn y Deyrnas Unedig gyfnod a reoleiddir o 365 diwrnod, gan ddod i ben ar ddiwrnod yr etholiad.

Mae gan bob etholiad arall gyfnod a reoleiddir o bedwar mis, gan ddod i ben ar ddiwrnod yr etholiad.

10

Y rheolau ar gyfer blynyddoedd penodol

Bob blwyddyn rydym yn cyhoeddi cyfarwyddyd penodol ar gyfer etholiadau sy'n digwydd y flwyddyn honno. Gallwch ddod o hyd i'r cyfarwyddyd hwn ar dudalen cyfarwyddyd ymgyrchwyr di-blaid.

Am gyfarwyddyd penodol i etholiad, gweler y dudalen cyfarwyddyd ymgyrchwyr di-blaid.

Mae ein cyfarwyddyd penodol i flwyddyn yn nodi'r cyfnodau a reoleiddir, y cyfyngiadau gwariant a'r terfynau amser ar gyfer adrodd yn ôl ar gyfer etholiadau'r flwyddyn.

Cofrestru yn drydydd parti cydnabyddedig

Pwy all gofrestru yn drydydd parti cydnabyddedig?

Dim ond y mathau canlynol o unigolion neu sefydliadau all gofrestru a dod yn 'drydydd parti cydnabyddedig':

- Unigolyn sydd wedi cofrestru ar gofrestr etholwyr yn y Deyrnas Unedig neu sy'n preswylio yn y Deyrnas Unedig.
- Plaid wleidyddol a gofrestrwyd yn y Deyrnas Unedig.
- Cwmni a gofrestrwyd yn y Deyrnas Unedig sydd wedi ei ymgorffori yn yr Undeb Ewropeaidd ac sy'n cynnal busnes yn y Deyrnas Unedig.
- Undeb llafur a gofrestrwyd yn y Deyrnas Unedig.
- Cymdeithas Adeiladu a gofrestrwyd yn y Deyrnas Unedig.
- Partneriaeth atebolrwydd cyfyng a gofrestrwyd yn y Deyrnas Unedig sy'n cynnal ei busnes yn y Deyrnas Unedig.
- Cymdeithas gyfeillgar, ddiwydiannol, ddarbodus neu adeiladu a gofrestrwyd yn y Deyrnas Unedig.
- Cymdeithas heb ei hymgorffori sy'n gweithredu yn y Deyrnas Unedig ac yn cynnal y mwyafrif o'i busnes neu weithgareddau eraill yn y Deyrnas Unedig.

Os na fedrwch gofrestru, ni allwch wario mwy na £10,000 yn

Lloegr neu £5,000 yn yr Alban, Cymru neu Ogledd Iwerddon.

Sut allwch chi ymgeisio i ddod yn drydydd parti cydnabyddedig?

Mae'n rhaid i chi wneud cais i ni, Y Comisiwn Etholiadol, i ddod yn drydydd parti cydnabyddedig. Gallwch wneud hyn trwy lenwi ac anfon ffurflen TP1 atom ni.

Rhaid i chi hefyd benodi 'unigolyn cyfrifol' a fydd yn gyfrifol am sicrhau eich bod yn cydymffurfio â'r rheolau.

Am ba mor hir y bydd eich cofrestriad yn parhau?

Mae eich cofrestriad fel trydydd parti cydnabyddedig yn parhau am 15 mis. Cyn y bydd arnoch angen adnewyddu eich cofrestriad, byddwn yn anfon nodyn atgoffa atoch. Os nad ydych am adnewyddu, rhaid i chi lenwi a dychwelyd ffurflen TP3 atom.

Beth fydd arnoch angen ei wneud ar ôl i chi gofrestru?

Ar ôl cofrestru, bydd angen i chi gadw at y rheoliadau gwariant a rhoddion a'r gofynion adrodd yn ôl.

Yn gyffredinol, bydd raid i chi:

- Gofnodi unrhyw wariant ar ymgyrch.
- Wirio eich bod yn medru derbyn unrhyw roddion a benthyciadau y byddwch yn eu derbyn sy'n fwy na £500 a'u cofnodi.
- Cadw anfonebau a derbynebau am symiau sydd yn fwy na £200.
- Roi adroddiad i ni ar eich gwariant ac ar roddion y byddwch yn eu derbyn sy'n fwy na £7,500.

Am ragor o wybodaeth gweler y dogfennau canlynol:

- Rheoli gwariant ymgyrch ddi-blaid
- Golwg gyffredinol ar roddion i ymgyrchwyr di-blaid

12

Sut gallwn ni helpu

Gallwch ddod o hyd i ragor o wybodaeth yn y dogfennau cyfarwyddyd yr ydym wedi eu hawgrymu yn y ddogfen hon, neu gallwch weld ein dewis llawn o gyfarwyddyd ac adnoddau cyfredol ar ein gwefan.

Os yw hynny'n haws, gallwch hefyd gysylltu â ni ar un o'r rhifau ffôn neu gyfeiriadau e-bost isod. Rydym yma i'ch helpu, felly cysylltwch â ni.

Ffoniwch ni ar:

- Lloegr: 020 7271 0616
  pef@electoralcommission.org.uk
- Yr Alban: 0131 225 0200
  infoscotland@electoralcommission.org.uk
- Cymru: 029 2034 6800
  infowales@electoralcommission.org.uk
- Gogledd Iwerddon: 0289 089 4020
  infonorthernireland@electoralcommission.org.uk

Ewch i'n gwefan yn www.electoralcommission.org.uk

Rydym yn croesawu adborth ar ein cyfarwyddyd – anfonwch e-bost atom yn: pef@electoralcommission.org.uk

Cyfieithiadau a fformatau eraill

I gael gwybodaeth ynghylch cael y cyhoeddiad hwn mewn iaith arall, neu ar ffurf fersiwn print bras neu Braille, cysylltwch â'r Comisiwn Etholiadol:

Ffôn: 020 7271 0500

E-bost: publications@electoralcommission.org.uk